

Aleksander OLESZKO

Przemiany ustrojowe polskiego notariatu

Systemic Changes in the Institution of Notary Public

I

Ustrój oraz funkcje notariatu determinowane są w dużej mierze sposobem wykonywania funkcji wewnętrznych państwa w zakresie sprawowania swoich zadań publicznych. Państwo może sobie bowiem zastrzec powszechną centralizację oraz wyłączność kompetencyjną w zakresie wykonywania zadań publicznych przez podmioty administracji państwowej działające w formach prawa publicznego bądź też zdecydować się na prywatyzację zadań publicznych¹. W pierwszym przypadku wyłączną formą organizacyjną notariatu jest jego całkowite upaństwowienie². Druga droga rozwoju, związana z prywatyzacją zadań publicznych państwa w warunkach polskiego notariatu, miała charakter stopniowy. W 1989 r. ustawodawca obok istniejącej struktury organizacyjnej państwowych biur notarialnych (pbn), przewidział możliwość funkcjonowania indywidualnych kancelarii notarialnych³. Dopiero ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 22, poz. 91) oraz ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. przepisy wprowadzające — Prawo o notariacie oraz o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego i ustawy o księgach wieczystych (Dz.U. Nr 22, poz. 92) — cyt. dalej jako p.w. ustawę z 1991 r. wprowadziły powszechną

¹ S. Biernat: *Prywatyzacja zadań publicznych*, „Państwo i Prawo” 1993, nr 5, s. 6 i n.

² Wyrazem tego kierunku była ustawa z dnia 25 maja 1951 r. Prawo o notariacie (Dz. U. z 1963 r. Nr 19, poz. 106 ze zm.) — cyt. dalej jako ustawa z 1951 r., która obowiązywała do dnia 30 czerwca 1989 r.

³ Ustawa z dnia 24 maja 1989 r. Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 33, poz. 176 ze zm.) — cyt. dalej jako ustawa z 1989 r.

prywatyzację polskiego notariatu w postaci funkcjonowania kancelarii notarialnych⁴.

Celem dalszych rozważań jest zwrócenie uwagi na ewolucję ustrojową polskiego notariatu, a ze szczególnym uwzględnieniem przemian kompetencyjnych notariatu, jego pozycji ustrojowej oraz charakteru wykonywanych obowiązków przez notariusza.

II

1. Z chwilą wejścia w życie ustawy z 1951 r., z dniem 1 stycznia 1952 r., ustrój notariatu oparty został na następujących zasadach: a) notariat stał się organem państwowym działającym w formie organizacyjnej pbn, traktowanym jako organ ochrony prawnej pod nadzorem Ministra Sprawiedliwości, b) notariusze jako pracownicy notarialni byli urzędnikami państwowymi, c) zniesiono samorząd notarialny działający na podstawie rozporządzenia Prezydenta RP z 1933 r., d) czynności notarialne dokonywane były przez notariuszy bądź wyznaczone osoby (sędziów, asesorów, aplikantów notarialnych).

Wyznaczanie kompetencji pbn w okresie Polski Ludowej przechodziło istotne przeobrażenia. W pierwszych dziesięcioleciach systematycznie rozszerzała się właściwość pbn, drogą przekazywania czynności należących do sądów powszechnych. I tak na podstawie dekretu z dnia 18 lutego 1955 r. (Dz.U. Nr 9, poz. 56), przekazano notariatowi do rozpoznania sprawy z zakresu postępowania nakazowego i upominawczego oraz przyjmowania oświadczeń o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Kodeks postępowania cywilnego z 1964 r. przewidział dla pbn czynności w postępowaniu spadkowym: zabezpieczenie spadku i spis inwentarza, przyjęcie lub odrzucenie spadku, ogłoszenie testamentu. Ustawą z dnia 16 listopada 1964 r. (Dz.U. Nr 41, poz. 278) przekazano pbn prowadzenie ksiąg wieczystych. Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. Nr 19, poz. 147), nie tylko, że nie wprowadziła w tym względzie zmian kompetencyjnych, ale przewidziała całe postępowanie wieczysto-księgowe dla właściwości tych biur notarialnych. W ten sposób notariat, niezależnie od dokonywania czynności notarialnych *sensu stricto*, które tradycyjnie należały do notariuszy, stawał się także organem *quasi* sądowym, gdyż notariusze wykonywali funkcje zastrzeżone dla sądów. Odn-

⁴ Ustawa z 1991 r. w dużej mierze nawiązuje do rozwiązań ustawowych, które przewidywało rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 27 października 1933 r. Prawo o notariacie. Było ono pierwszym aktem prawnym unifikującym funkcjonowanie i organizację polskiego notariatu po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. Formalnie obowiązywało do chwili wejścia w życie ustawy z 1951 r.

siło się to zwłaszcza do postępowania nakazowego i upominawczego, spadkowego oraz wieczystoksięgowego⁵. Notariusze jako pracownicy państwowi nie posiadali immunitetu niezawisłości, a nawet niezależności, chociaż w ramach przyznanych kompetencji pełnili funkcje w sferze orzecznictwa sądowego.

Skutkiem tych unormowań postępowanie notarialne nie miało charakteru jednorodnego. Dotyczyło ono dwóch rodzajów dziedzin. Postępowanie uregulowane w ustawie z 1951 r. zaliczane było do postępowania z zakresu prawa o notariacie; w pozostałych sferach działania pbn — określano je jako postępowanie *quasi* sądowe⁶.

Z drugiej jednak strony, w latach siedemdziesiątych w istotny sposób ograniczono kompetencję pbn przez zastępowanie przymusu notarialnego dla sporządzania umów przenoszenia własności nieruchomości rolnych i rezygnację z formy aktu notarialnego na rzecz przyznawania w tym zakresie kompetencji organom administracji państwowej⁷. W dużej mierze ustawodawca sankcjonował również nieformalny obrót nieruchomościami rolnymi przez uchwalenie ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz.U. Nr 27, poz. 250). W wyniku tej ustawy, posiadacze nieruchomości, którzy władali gruntem w dniu 4 listopada 1971 r. bez tytułu prawnego, stali się z mocy prawa jej właścicielami⁸.

2. Z dniem 1 lipca 1989 r. weszła w życie nowa ustawa regulująca prawo o notariacie. W zakresie ustrojowym zaszły dwie istotne zmiany. Przy utrzymaniu pełnego nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad tworzeniem i działalnością notariatu, oprócz powoływania dotychczasowych pbn, Minister powoływał również notariuszy, którzy prowadzili indywidualne kancelarie notarialne. Notariusze zatrudnieni w pbn byli nadal pracownikami państwowymi, zaś prowadzący indywidualne kancelarie nie posiadali już statusu urzędnika państwowego. Niezależnie od formy zatrudnienia, z mocy art. 1 § 2 ustawy, notariusze dokonujący czynności notarialnych działali jako osoby zaufania publicznego, a dokonane przez nich czynności zgodnie z prawem miały charakter dokumentu urzędowego

⁵ B. Tymeccki: *Notariat i czynności notarialne*, Białystok 1988.

⁶ B. Tymeccki: *Notariat...* s. 77 i n.

⁷ Chodzi zwłaszcza o ustawę z dnia 29 maja 1974 r. o przekazywaniu gospodarstw rolnych na własność Państwa za rentę i spłaty pieniężne (Dz. U. Nr 21, poz. 118) oraz o ustawę z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32, poz. 140).

⁸ Ustawa ta została uchylona przez ustawę z dnia 26 marca 1982 r. o zmianie ustawy — kodeks cywilny oraz o uchyleniu ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. U. Nr 11, poz. 81). Z kolei na mocy tej ustawy od dnia 6 kwietnia 1982 r. nabycie własności nieruchomości przez posiadacza samoistnego stwierdza sąd w postępowaniu nieprocesowym.

(art. 1 § 3 ustawy). Co do kompetencji, w porównaniu do pbn, notariusze w indywidualnych kancelariach nie mogli przyjmować dokumentów na przechowanie oraz prowadzić ksiąg wieczystych i związanego z tym postępowania wieczystoksięgowego. Omawiana ustawa przewidywała dla notariuszy samorząd notarialny (art. 41 i n.) w postaci okręgowych zgromadzeń notariuszy, kolegium notariuszy oraz Rady do spraw Notariatu działającej przy Ministrze Sprawiedliwości. Samorządu tego nie można było traktować jako samostnej organizacji zawodowej notariuszy. W zbyt małym stopniu miał on charakter korporacyjny, posiadał bardzo ograniczone kompetencje, wyłącznie o charakterze opiniodawczym, w pełni był nadzorowany przez Ministra Sprawiedliwości⁹.

3. Częściowy powrót pbn do dokonywania czynności notarialnych w zakresie klasycznej, ustrojowej funkcji notariatu rozpoczął się wydaniem rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 lipca 1986 r. (Dz.U. Nr 30, poz. 153), w wyniku którego czynności w postępowaniu nakazowym i upominawczym przekazane zostały właściwym sądom powszechnym. Dopiero jednak wejście w życie ustawy z 1991 r. zapoczątkowało pełny powrót notariatu do jego ustrojowych funkcji. W okresie od dnia 22 kwietnia 1991 r. do dnia 22 kwietnia 1993 r. nastąpiła ustrojowa transformacja polskiego notariatu przez powrót do pełnej jego prywatyzacji i wyraźnego odgraniczenia funkcji notarialnych od funkcji sądowych przez przekazanie prowadzenia ksiąg wieczystych właściwym sądom (art. 24 pkt. 3 p.w. ustawę z 1991 r.). Odtąd postępowanie wieczystoksięgowe ma charakter postępowania sądowego (nieprocesowego).

III

1. Zgodnie z przepisem art. 1 § 1 ustawy z 1991 r. notariusz jest powołany do dokonywania czynności notarialnych, którym strony są obowiązane lub pragną nadać formę notarialną. Z mocy art. 79 ustawy czynnościami notarialnymi są: sporządzanie aktów notarialnych, doręczanie oświadczeń, spisywanie protokołów, sporządzanie protestów weksli i czeków, przyjmowanie na przechowanie dokumentów, pieniędzy i papierów wartościowych, sporządzanie wypisów, odpisów i wyciągów dokumentów, projektów oświadczeń i innych dokumentów, dokonywanie innych czynności, wynikających z odrębnych przepisów.

Czynności dokonywane przez notariusza mają formę notarialną, są czynnościami notarialnymi. Innymi słowy, dokumet pisemny sporządzony

⁹ A. Oleszko: *Nowe prawo o notariacie*, „Państwo i Prawo” 1989, nr 12, s. 49 i n.

przez notariusza jest w rozumieniu prawa o notariacie czynnością notarialną. Czynność ta, jeżeli jest dokonana zgodnie z prawem, ma znaczenie dokumentu urzędowego. Charakter prawny tego dokumentu został ujęty wyłącznie z punktu widzenia dowodowego (art. 2 § 2 ustawy). Przepis art. 1 § 1 ustawy wyraża także zasadę przymusu notarialnego. Przymus ten zachodzi wówczas, gdy dokonanie przez notariusza czynności notarialnej wynika z mocy przepisu prawa lub z woli stron¹⁰. Oznacza to, że jeżeli żądana przez stronę (osobę) czynność notarialna objęta jest przymusem notarialnym, notariusz nie może odmówić jej sporządzenia, chyba że sporządzenie żądanej czynności byłoby sprzeczne z prawem (art. 81 ustawy).

Do kompetencji notariusza należy również pobieranie podatków i opłat skarbowych od sporządzonych czynności notarialnych. Jeżeli akt notarialny, którego treścią jest ustanowienie, zmiana lub zrzeczenie się prawa ujawnionego w księdze wieczystej, powinien zawierać wniosek o dokonanie wpisu. Sporządzenie takiego wniosku jest obowiązkiem notariusza, który wypis aktu notarialnego przesyła w terminie 7 dni od dnia sporządzenia aktu — sądowi rejonowemu właściwemu do prowadzenia księgi wieczystej dla danej nieruchomości (art. 39 i 40 ustawy o księgach wieczystych i hipotece).

Realizacja kompetencji notariusza sprawia, że spełnia on zarazem istotną funkcję jurysdykcji prewencyjnej oraz wyjaśniająco-doradczą. Wyraża ją przepis art. 80 § 2 i 3 ustawy. Zgodnie z tym unormowaniem, przy dokonywaniu czynności notarialnych, notariusz jest obowiązany czuwać nad należytym zabezpieczeniem praw i słusznym interesów stron oraz innych osób, dla których czynność ta może powodować skutki prawne. Notariusz jest obowiązany udzielać stronom niezbędnych wyjaśnień dotyczących dokonywanej czynności notarialnej.

W nawiązaniu do tego uregulowania podkreśla się, że powyższe funkcje notariusza nie mogą mieć charakteru samoistnego. W szczególności notariusz nie może zastępować adwokata czy radcy prawnego.

2. Najistotniejsze zmiany odnoszą się do ustroju notariatu. Ustawa z 1991 r. zniósła instytucję notariatu państwowego. Notariusza powołuje Minister Sprawiedliwości i wyznacza mu siedzibę kancelarii. Notariusz może prowadzić tylko jedną kancelarię, a kilku notariuszy może prowadzić jedną kancelarię na zasadach spółki cywilnej¹¹. Notariusz przestał być pracownikiem państwowym. Za dokonane czynności notarialne po-

¹⁰ E. Drozd: *Forma aktu notarialnego*, [w:] *I Kongres Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej. Referaty naukowe i wystąpienia*, Poznań 1993, s. 8 i n.

¹¹ Bliżej na ten temat zob. A. Oleszko: *Kancelaria notarialna działająca na zasadzie spółki prawa cywilnego*, „Rejent” 1991, nr 2, s. 67.

biera wynagrodzenie określone na podstawie umowy ze stronami czynności, ale nie wyższe niż maksymalne stawki taksy notarialnej, ustalonej w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Finansów i po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Notarialnej¹².

Kancelaria notarialna jest organizacyjną formą działalności notariusza. Notariusz w ten sposób wykonuje zadania publiczne państwa. Czynności notarialne nie są zadaniami własnymi notariusza, a są to w pełni zadania państwa wynikające z Konstytucji oraz ustaw zwykłych i wydanych na ich podstawie niższych aktach prawnych. Notariusz poprzez przymus notarialny zapewnia państwu kontrolę nad dokonywaniem określonych czynności notarialnych, które z punktu widzenia interesu społecznego oraz indywidualnego przejawiają doniosłość prawną. Notariusz w zakresie swoich uprawnień działa jako osoba zaufania publicznego, korzystając z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym. Oznacza to, że notariusz w zakresie ochrony prawno-karnej uważany jest za funkcjonariusza publicznego¹³. Najogólniej można stwierdzić, iż notariusz jest podmiotem wykonującym zadania publiczne państwa przewidziane prawem o notariacie, nie będąc organem państwowym.

3. Ustrojową pozycję notariatu wyznacza także samorząd, który tworzą notariusze, a szerzej rzecz ujmując, możliwości organizowania się notariuszy w różnego rodzaju organizacje społeczno-zawodowe.

Na mocy ustawy z 1991 r. notariusze tworzą samorząd notarialny, który obejmuje izby notarialne oraz Krajową Radę Notarialną. Posiadają one osobowość prawną (art. 26). Izbę notarialną stanowią notariusze prowadzący kancelarię w okręgu sądu apelacyjnego¹⁴. Przynależność do samorządu jest obowiązkowa. Z chwilą powołania na notariusza jest on *ipso iure* członkiem samorządu.

Organami izby notarialnej są: walne zgromadzenie notariuszy izby oraz rada izby notarialnej. Kadencja rady trwa 3 lata.

Do zakresu działania walnego zgromadzenia notariuszy izby notarialnej należy:

- wybór prezesa i wiceprezesa oraz członków rady izby notarialnej, a także wybór członka Krajowej Rady Notarialnej,
- wybór notariuszy do sądów dyscyplinarnych oraz rzecznika dyscyplinarnego,

¹² Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 kwietnia 1991 r. w sprawie taksy notarialnej (Dz. U. Nr 33, poz. 146 ze zm.).

¹³ J. Kwiatkowski: *Notariusz jako funkcjonariusz publiczny w świetle nowego prawa o notariacie*, „Przegląd Sądowy” 1993, nr 3, s. 17 i n.

¹⁴ Izby notarialnych w Polsce jest 10, a ich siedzibami są następujące miasta: Białystok, Gdańsk, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Rzeszów, Warszawa, Wrocław.

- zatwierdzenie sprawozdania rocznego i zamknięcie okresu rachunkowego przedstawionego przez radę izby notarialnej,
- uchwalenie budżetu oraz ustalenie składek na określone cele,
- załatwianie innych spraw w zakresie działania notariatu. Rozstrzygnięcia walnego zgromadzenia zapadają w formie uchwał.

Prezes rady izby notarialnej reprezentuje radę, kieruje jej pracami, przewodniczy na posiedzeniach i wykonuje uchwały rady. Do składania oświadczeń woli w sprawach majątkowych jest wymagane współdziałanie prezesa lub wiceprezesa rady oraz jednego jej członka.

Do kompetencji rady izby notarialnej należy:

- opiniowanie wniosków w przedmiocie powoływania i odwoływania notariuszy i asesorów notarialnych,
- nadzór nad wykonywaniem obowiązków przez notariuszy, asesorów i aplikantów notarialnych oraz nad przestrzeganiem przez nich powagi i godności notariusza,
- organizowanie szkolenia aplikantów notarialnych,
- zarząd majątkiem izby,
- zwoływanie walnych zgromadzeń notariuszy izby i wykonywanie uchwał tych zgromadzeń,
- prowadzenie wykazu notariuszy, asesorów i aplikantów izby,
- wykonywanie innych czynności przewidzianych prawem.

Krajowa Rada Notarialna jest reprezentantem notariatu. Składa się z notariuszy wybranych przez walne zgromadzenia. Prezesem Krajowej Rady Notarialnej jest notariusz wybrany w drodze tajnego głosowania spośród jej członków. Kadencja Rady trwa 3 lata.

Do zakresu działania Rady należy w szczególności:

- uchwalenie regulaminu wewnętrznego urzędowania kancelarii,
- przedstawianie opinii i propozycji w sprawach:
 - a) taksy notarialnej,
 - b) zmian przepisów dotyczących funkcjonowania notariatu,
- współpraca z notariatami innych państw,
- wyrażanie stanowiska w sprawach przedstawionych przez Ministra Sprawiedliwości lub inne organy samorządu notarialnego,
- wybór spośród członków rady rzecznika dyscyplinarnego,
- uchwalanie regulaminu swego urzędowania,
- wypowiedanie się w sprawie zasad etyki zawodowej notariuszy,
- ustalanie wysokości składek miesięcznych notariuszy na potrzeby samorządu notarialnego oraz zasad ich wydatkowania,
- ustalanie programu aplikacji notarialnej oraz nadzór nad szkoleniem aplikantów,

- ustalanie zasad i trybu zwoływania kongresu notariuszy w celu zasięgnięcia opinii w istotnych sprawach notariatu¹⁵,
- składanie Ministrowi Sprawiedliwości raz w roku oceny stanu notariatu.

Istotnym zadaniem samorządu jest sprawowanie nadzoru nad działalnością notariuszy. Nadzór ten na obszarze właściwości izby notarialnej wykonuje rada izby przez swoich członków lub przez wyznaczonych w tym celu notariuszy nie będących członkami rady. W ramach tego nadzoru w każdej kancelarii przeprowadza się wizytację co najmniej raz na 3 lata. Rada izby notarialnej przedstawia w ciągu dwóch miesięcy od wizytacji odpis protokołu Ministrowi Sprawiedliwości, zawiadamiając go równocześnie o środkach, podjętych w celu usunięcia stwierdzonych uchybień.

Samorząd jest w pełni samodzielną organizacją zawodową notariuszy. Warto podkreślić, że na gruncie rozporządzenia Prezydenta RP z 1933 r., notariusze nie posiadali swojej reprezentacji na szczeblu krajowym. Obecne rozwiązanie czyni zadość ustrojowej randze zawodu notariusza oraz wykonywanych funkcji przez polski notariat.

Organy samorządu w ramach przyznaných kompetencji mają istotny wpływ na funkcjonowanie notariatu, dbanie o jego poziom zawodowy oraz etyczno-moralny. Przyznanie organom samorządu osobowości prawnej sprzyja samodzielności majątkowej, co nie powinno pozostawać bez wpływu na ogólny poziom tej korporacji zawodowej.

Oprócz samorządu zawodowego, notariusze zrzeszeni są w Stowarzyszeniu Notariuszy RP. Stowarzyszenie to jest dobrowolną organizacją społeczno-zawodową środowiska polskich notariuszy¹⁶. Celem Stowarzyszenia jest między innymi jednoczenie polskiego notariatu wokół tradycyjnych wartości uzasadniających publiczne zaufanie do czynności i dokumentów sporządzonych przez notariuszy, ochrona prestiżu i dobrego imienia środowiska notarialnego, formułowanie opinii we wszystkich żywotnych dla notariuszy sprawach, ochrona prawidłowych warunków godnego wykonywania zawodu, doskonalenie wiedzy i kwalifikacji członków stowarzyszenia, utrzymywanie kontaktów z krajowymi i międzynarodowymi organizacjami prawniczymi. Stowarzyszenie prowadzi znaczącą działalność wydawniczą dla potrzeb notariatu, a zwłaszcza jest wydawcą miesięcznika „Rejent”.

4. Nadzór nad notariatem. Nadzór ten można określić jako wewnętrzny sprawowany przez organy samorządu oraz zewnętrzny, należący do Mi-

¹⁵ Kongres taki odbył się po raz pierwszy w Poznaniu w 1993 r. Zob. materiały cyt. w przyp. 10.

¹⁶ Siedzibą Stowarzyszenia jest Poznań. Zostało ono zarejestrowane w Sądzie Wojewódzkim w Poznaniu w 1991 r.

nistra Sprawiedliwości¹⁷. Pierwszy z tych nadzorów odnosi się do działalności notariuszy. Drugi ma charakter szerszy, gdyż oprócz sprawowania nadzoru nad notariuszami, do kompetencji Ministra należy także nadzór nad organami samorządu notarialnego.

Osoby powołane do nadzoru mają prawo wglądu w czynności notarialne, badania ich zgodności z prawem, a także mogą żądać wyjaśnień oraz zarządzać usunięcie uchybień i usterek, a w razie dostrzeżenia naruszenia przez notariusza jego obowiązków — żądać wszczęcia postępowania dyscyplinarnego (art. 45 ustawy).

Sprawowanie nadzoru względem organów samorządu notarialnego ma charakter judykacyjny oraz administracyjny. Pierwszy z nich przejawia się w tym, iż Minister Sprawiedliwości może zaskarżyć do Sądu Najwyższego sprzeczną z prawem uchwałę organu samorządu w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania uchwały. Terminu tego nie stosuje się, jeżeli zaskarżona uchwała rażąco narusza prawo (art. 47 § 1 ustawy). Sąd Najwyższy oddala skargę lub uchyla zaskarżoną uchwałę i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu organowi samorządowemu z ustaleniem wytycznych co do sposobu jej załatwienia.

W zakresie administracyjnym (zwierzchnim) może zwrócić się do organów samorządu o podjęcie uchwały w określonej sprawie, należącej do właściwości tych organów. Uchwała powinna być podjęta w terminie jednego miesiąca (art. 48 ustawy).

Nadzór w żadnej mierze nie może ingerować, czy też „zalecać” notariuszowi sporządzenie określonej czynności notarialnej. Ocena w tej mierze należy wyłącznie do notariusza. Osobie, której notariusz odmówi sporządzenia czynności notarialnej przysługuje zażalenie do sądu wojewódzkiego. Nadzór może dotyczyć wyłącznie oceny sporządzonych już czynności notarialnych, a żądanie usunięcia uchybień i usterek może odnosić się tylko do nieprawidłowości o charakterze formalnym, porządkowym. Organy nadzoru nie są również uprawnione do wykonywania wykładni prawa, które zastosował notariusz sporządzając określoną czynność notarialną.

5. Konsekwencją prywatyzacji notariatu jest przyjęcie rozwiązania, iż notariusz ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu czynności notarialnych na zasadach przewidzianych dla odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych określonych w art. 415 i n. k.c., z uwzględnieniem szczególnej staranności, do jakiej jest obowiązany. Miernikiem tej staranności jest tzw. staranność zawodowa notariuszy (por. art. 49 ustawy).

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 1991 r. w sprawie trybu wykonywania nadzoru nad działalnością notariuszy i organów samorządu notarialnego (Dz. U. Nr 42, poz. 188).

IV

Pełna prywatyzacja polskiego notariatu, ukształtowanie ustroju notariatu zgodnie z wymogami międzynarodowego związku o charakterze korporacji zawodowej notariuszy sprawiło, że Polska w 1992 r. została przyjęta jako kolejne państwo do Międzynarodowej Unii Notariatów Łacińskich. Organizacja ta działa w krajach, w których prawo cywilne wywodzi się z prawa rzymskiego, a jej celem jest zabezpieczenie samodzielności i uznania społecznego charakteru notariatu.

SUMMARY

After the period of entire nationalization of the Polish notary public from 1952—1989 and the subsequent, parallel operation of state notary offices and private notaries public, the 14 February 1991 Act entirely repealed the existing structure. The Act stipulated that all notarial functions will be performed by a notary public appointed by the Minister of Justice, who assigns the seat of the notary's office. Notaries public are thus a private institution. However, the notary public is not a private person with respect to his functions. Broadly speaking, the notary is a person of public trust and performs public tasks of the state stipulated by regulations, without being a state agency.

Notaries public form notarial autonomy. Membership in the institutions of notarial autonomy is obligatory. Notarial autonomy includes notarial chambers headquartered in the district seats of Appellate Courts and the National Notarial Board. Notaries public are supervised by the Minister of Justice, and their operation is also supervised by their self-government. As a result of privatization of the institution of notary public, the notary assumes full civil liability for damages caused while conducting notarial transactions.